

بقیع تنها یک گورستان نیست

<?xml encoding="UTF-8?">

مقدمه

هشتم شوال 1344 ق، روزی است که بقعه های متبرک امامان آرمیده در زمین پاک بقیع، به دست گروه منحرف «وهابی» به ویرانه ای تبدیل گشت و هجوم وحشیانه و جاهلانه این گروه، باعث خرابی گنبد و بارگاه چهار امام معصوم (علیهم السلام) گردید. این عمل وهابیت، در حالی صورت گرفت که جهان کنونی، همگی بر حفظ میراث فرهنگی خود و نشانه های تمدن خویش، می کوشند و بر آن تاکید می ورزند.

گواهان اصالت تاریخی

هر حادثه ای، در روزهای نخست وقوع خویش، در چشم معاصران آن، از قطعیت برخوردار است، ولی مرور زمان و بی تفاوتی مردم، به تدریج از قطعیت آن حادثه می کاهد و پس از مدتی، غبار شک و تردید بر چهره آن نشست، گاهی حالت افسانه به خود می گیرد. شکل گیری این روند در مورد اسلام، بیش از دیگر ادیان، خطرناک و مشکل زا است؛ زیرا اسلام، آیینی ابدی و جاودانی است و مردم جهان، باید تا روز رستاخیز از پرتو آن کسب نور کنند. از این رو، ضروری است در حفظ هر آنچه دوام قطعیت را باعث می شود، کوشید و بی شک حفظ آثار تاریخی مربوط به زندگی رهبران دینی و نمادهای به جا مانده بر قبور آنها، یکی از راه های استمرار قطعیت است. قبرستان بقیع نیز، که آرامگاه و پذیرای وجود چند تن از امامان و بزرگان دین است، و از جاهایی است که حفظ و صیانت از آن ضروری است.

بقعه گذاری

برخی از منحرفان، با استناد به دلایل بسیار ضعیف و ناپذیرفتنی، بقعه گذاری و ساختمان سازی بر فراز قبرها را ممنوع دانسته و آن را شرک و کفر دانسته اند؛ در حالی که بررسی دلایل محکم دینی و نیز عملکرد صحابه و عموم مسلمانان نشان می‌دهد که این عمل، از زمان صدر اسلام و حتی پیش از آن، جایز و مباح بوده است.

والیان مدینه در طول تاریخ، مقابر اهل بیت (علیهم السلام)، همسران پیامبر (صلی الله علیه وآله)، فرزندان و یاران پیامبر (صلی الله علیه وآله) و تابعین مشهور و مدفون در بقیع را، با سنگ نبشته های هنری و بناهای عظیم و ضریح های ثمین و سیمین مشخص و در بازآفرینی و بازسازی ها، پیوسته حراست و حفاظت از آنها را برعهده می گرفتند.

وجود قبرهایی در اطراف بیت المقدس مانند قبر داوود نبی (علیه السلام) در قدس و قبر حضرت ابراهیم (علیه السلام) و پسرانش در شهر الخلیل، که همگی دارای بناهای مرتفعی است، دلیلی بر جواز این کار و رواج آن در شریعت های دیگر می‌باشد.

در بررسی اسلامی نیز می‌توان به بناگذاری ساختمان قبر پیامبر اسلام (صلی الله علیه وآله) و نیز برخی از یاران آن حضرت اشاره کرد که هیچ یک از گروه های اسلامی آن را ممنوع ندانسته اند؛ با این حال، بقعه های موجود بر فراز قبر چهار امام بزرگوار، در قبرستان بقیع، در سال 1344ق، به دست گروهی منحرف، ویران گردید.

بقیع تنها یک گورستان نیست

بقیع تنها یک گورستان نیست، بلکه گنجینه تاریخ اسلام است. قبور چهار امام معصوم شیعیان و نیز قبور همسران، دختران، برخی فرزندان، اصحاب، تابعین و عمه های پیامبر خدا (صلی الله علیه وآله) و نزدیک به ده هزار نفر از شخصیت های نامدار تاریخ اسلام در آنجا واقع است.

پیشینه قبرستان بقیع به دوران قبل از اسلام می‌رسد، لیکن در اسناد به روشنی مشخص نیست که قدمت آن به چه تاریخی مربوط است و از چه زمان مردمان مدینه جنازه درگذشتگان خود را در این گورستان به خاک می‌سپرده اند.

بقیع

منابع تاریخی گواهی می دهد که پیش از هجرت، مردم مدینه، اجساد مردگان خود را در دو گورستان «بنی حرام» و «بنی سالم» و گاهی نیز در منازل خود دفن می کردند. (تاریخ حرم ائمه بقیع، ص 61) لیکن با هجرت مسلمانان به مدینه، بقیع تنها قبرستان مسلمانان گردید و به مرور زمان و با دفن اجساد تعداد زیادی از صحابه و تابعین و نیز همسران و دختران و فرزندان و اهل بیت رسول الله (صلی الله علیه وآله) از اهمیت ویژه ای برخوردار شد. (مدینه شناسی، ج 1، ص 321) و گورستان های پیشین، رفته رفته به حالت متروکه در آمد و از میان رفت. (وفاء الوفا، ج 3، ص 888)

در روایت آمده است که: رسول الله (صلی الله علیه وآله) به دستور خداوند، کنار این قبرستان حضور می یافت و به مدفونین آن سلام می کرد و برای آنان از خداوند آمرزش می طلبید. (صحیح مسلم، ج 4، ص 40؛ سنن سنایی، ج 4، ص 91؛ کافی، ج 4، ص 559)

بقیع را از آن رو «بقیع الغرقد» نامیده اند که نوعی درخت خاردار در آنجا می روییده و نامش «غرقد» بوده است. (لسان العرب، ج 1، ص 462، دار احیاء التراث العربی، بیروت؛ القاموس المحيط، ج 3، ص 11) سپس آن درخت از میان رفت اما نامش ماندگار شد.

برخی نیز گفته اند: بقیع غرقد نام زمینی است که نوعی درخت بلند توت آن را پوشانده باشد.

بقیع تا یکصدسال پیش، دیوار و حصاری نداشت، اما اکنون با دیواری بلند محصور گشته و از گذشته تاکنون مسلمانان از هر فرقه و مذهبی، پس از زیارت پیامبر خدا (صلی الله علیه وآله) به اینجا آمده، اهل بیت پیامبر (صلی الله علیه وآله) و دیگر آرمیدگان در این گورستان را زیارت می کنند.

وجود قبرهایی در اطراف بیت المقدس مانند قبر داوود نبی (علیه السلام) در قدس و قبر حضرت ابراهیم (علیه السلام) و پسرانش در شهر الخلیل، که همگی دارای بناهای مرتفعی است، دلیلی بر جواز این کار و رواج آن در شریعت های دیگر می باشد.

قبر امامان معصوم (علیهم السلام) و تعداد دیگری از دفن شدگان در بقیع نیز دارای قبه و سایبان بوده، که در حمله وهابیان تخریب گردید و اکنون این قبرستان به صورت فضای باز و ساده ای درآمده و تنها برخی از قبور از دیواره های کوتاهی برخوردار است.

توجه والیان به قبرستان بقیع

والیان مدینه در طول تاریخ، مقابر اهل بیت (علیهم السلام)، همسران پیامبر (صلی الله علیه وآله)، فرزندان و یاران پیامبر (صلی الله علیه وآله) و تابعین مشهور و مدفون در بقیع را، با سنگ نبشته های هنری و بناهای عظیم و ضریح های ثمین و سیمین مشخص و در بازآفرینی و بازسازی ها، پیوسته حراست و حفاظت از آنها را برعهده می گرفتند.... (مدینه شناسی، ج 1، ص 323؛ تاریخ حرم ائمه بقیع، ص 87)

تا پیش از سلطه وهابیان بر حجاز، بیشتر سفرنامه نویسانی که از مدینه دیدار داشته اند، گزارشی از قبه ها و

بناهای ساخته شده بر روی قبور ائمه و دیگر صالحان و چگونگی آن را گزارش کرده اند. پس از تسلط سعودیان بر حجاز، با توجه به پیوند فکری و مذهبی آنان با محمد بن عبدالوهاب، در هر شهر و منطقه ای که وارد می شدند، آثار و ابنیه ساخته شده بر روی قبور بزرگان صدر اسلام را خراب و ویران می کردند. وهابیان، بار نخست در سال 1221 ه.ق. بخشی از بناهای قبرستان بقیع را ویران نموده و سپس با تکمیل سلطه خود بر حجاز در شوال سال 1344 ه.ق. کلیه این بناها و گنبدها و آثار را ویران و اموال و اشیای گرانقیمت موجود در این اماکن را به تاراج بردند و نه تنها در مدینه، بلکه در هرجا گنبد و بارگاه و زیارتگاهی بود، به ویرانی آن اقدام کردند.

بخش تاریخ و سیره معصومین تبیان